

JAROSLAV BÁLEK

TRABLE...

TRABLE...

Jaroslav Bálek

I.

Sedím ve skoro prázdné hospodě a přemýšlím o životě. Vlastně do hospod chodím celý svůj dlouhý život. Začalo to už v mém dětství, kdy jsem v neděli jezdíval na chatu s rodiči. A ti si při zpáteční cestě po vyčerpávající práci na zahradě dávali jedno nebo dvě piva v klánovické nádražní restauraci U Smolíků. Mě to tam moc nebavilo a chtěl jsem jít domů. A tak aby měli klid, objednali mi kromě limonády občas i čokoládu. Někdy dokonce i sýr se salámem, no, dneska by to nejspíš nebylo nic moc, v hospodách takovou kombinaci už asi ani nemají, ale v poválečné době to bylo něco.

No a moje první hospodské pivo! To byl zážitek, na který vzpomínám dodnes. Bylo mi tehdy asi patnáct a se svým o rok starším bratrancem jsme šli navštívit do zaměstnání našeho strýce. Ten dělal topiče v táborské Madetě. Byl právě čas na svačinu, asi deset hodin dopoledne, a hned naproti fabrice stála taková klasická hospoda, která zrovna otevírala. Když jsme vešli, bylo to pro mne něco jako pohádka. Velká prázdná místnost, kromě nás nikde nikdo, na stolech čisté ubrusy, které, jak se mi zdálo, úžasně voněly stejně jako čerstvé měkoučké housky ležící v ošatkách na všech stolech. A pak strýc objednal dršťkové polévky a ty opět krásně voněly. Ač nemám nijak významně vyvinutý čich, tehdy jsem pociťoval směs tří vůní, které se vůbec nepřebíjely, jako kdyby si žena na sebe dala tři různé voňavky,

ale naopak se doplňovaly, působily, jak se dnes často nečesky říká, synergicky.

Dršťkovka nezůstala nic dlužná své vůni a chutnala opravdu výborně. A k tomu správně vychlazené a orosené pivo. Hospoda byla stále ještě prázdná, asi všichni tvrdě pracovali, a tak jsme v klidu mohli hovořit o životě. Od té doby mám rád právě prázdné hospody, kde vás nikdo neruší a kde můžete v klidu meditovat; něco podobného snad dělají katolíci v prázdném kostele. Oproti tomu hospody, kde si k vám někdo cizí přisedne a neustále něco vykládá, anebo nad vámi stojí fronta čekající, až zaplatíte, aby si mohla sednout, tak to není nic pro mne.

Podobně si pamatuji, to jsem byl už o trochu starší, jak můj zase jiný strýc a zároveň kmotr slavil v jakési restauraci kulaté narozeniny. Když už se všichni rozcházeli, podíval se na mne a řekl, pojď, dáme si spolu gruzínský koňak. No nemějte takové kmotry rádi! Jen připomínám, že dnes asi tento koňak těžko seženete, ale v dobách tábora socialismu to nebylo zas tak neobvyklé a drahé pití. Když se dneska zeptáte v naší ateistický zemi mladejch, kdo je to kmotr, nejspíše vám odpoví, že je to šéf mafie nebo nějaké jiné zločinecké skupiny. Starší nebo katolíci budou vědět, že je to osoba, která se účastní křtu a podle tradičního pojetí přebírá vůči dítěti a jeho rodině určité závazky. Například že bude o něj pečovat, kdyby ztratilo rodiče, pomáhat při jeho výchově, přátelit se s ním a radit mu. Takové kmotrovství se ale postupně stalo víceméně formálním, protože v případě ztráty rodičů je už péče do určité míry zajištěna ze strany

státu. Přesto ale myslím, že je dobré mít nějakého kmotra, a to nejen proto, aby třeba zaplatil panáka.

Je zajímavé, že takové události si muž pamatuje celý život, zatímco na většinu dárků, které dostane, obvykle rychle zapomene. U žen je tomu pravděpodobně jinak. Proč se takové věci pamatují? Kdoví. Snad proto, že to bylo neobvyklé, překvapivé, možná i trochu šokující, a bylo to poprvé!

V hospodě se člověk dozví, co jinde ne, lidé se svěří i s tím, s čím by se jinak nesvěřili. V dobách, kdy nebyl internet, se tam sháněli řemeslníci, později, když se začalo podnikat a řada lidí neměla kancelář, se tam dělaly kšefty a uzavíraly smlouvy.

Trochu jinou funkci měly třeba kavárny, které kdysi fungovaly jako dneska jakýsi internetový server, protože tam byly k dispozici všechny tuzemské i některé zahraniční noviny. Můj otec byl velký milovník kaváren, ale já to po něm nepodělal, kavárny mi nepřiřostly k srdci. Asi proto, že mám raději točené pivo než kávu. V současné době se snažím si to užívat, protože možná už jsem v hospodě skoro naposledy, hlásí se cukr, potíže s chůzí, prostata, játra toho také už moc nesnesou a většina mých kamarádů může meditovat snad jen v nebi. Dnes je tu rovněž hodně cizích restaurací, kde možná dobře vaří, ale pivo obvykle čepovat moc neumí a ani nemají tu správnou výtoč.

No a já toho za svůj dlouhý život v hospodách zažil opravdu hodně, různé ceny, různá jídla, různé názory a postoje. Život mnoha lidí se nám může zdát někdy zcela neuvěřitelný a nepochopitelný, ale to jen tehdy, když se na to díváme zdálky bez znalosti souvislostí a

zdánlivých podrobností. Jenže když se s nimi seznámíme blíže, pak se nám najednou všechno může zdát pochopitelné a uvěřitelné.

Ale začněme od začátku třeba mým oblíbeným mariášem.

Mariáš je dnes už téměř neznámá hra, ale ještě před pár lety, když neexistovala televize a internet, to byla náplň mnoha mužských večerů. Byla to krátká hra, bylo třeba u ní trochu přemýšlet, ale ne zase až tak moc, a hrála se o peníze, ale zase ne o moc velké. A samozřejmě se u ní popíjelo, někdy i vydatně, protože za renonc (těm neznalým vysvětlím, že jde o vynesení karty proti pravidlům) se platil všem panák, a čím déle se hrálo, tím zákonitě bylo renonců, a tím i panáků více. Dřív byla kořalka relativně levná, tak dostat tomuto pravidlu nebylo obtížné. Při dnešních cenách tvrdého alkoholu by to ale mohlo v některých případech představovat výraznější zásah do rodinného rozpočtu.

A co bylo důležité, hrálo se v hospodě. Ta je pro mnoho mužů snad něco na způsob nemocnice, kde se velmi rychle uzdraví, nebo kostela, kde se psychicky posílí. Vypadnou z denního koloběhu povinností a nejrůznějších úkolů. Zbaví se stresů, zanádvávají si, proberou své trable a lásky. Vyčistí hlavu od tlaků a špatných pocitů. Dobijí se a získají energii, kterou bere každodenní stres. A někteří se utvrzují v tom, že právě dostatkem tekutin odteče z těla spousta negativity a načerpá se nová síla. To ženy asi nikdy nepochopí, neboť zpravidla čas muži tam strávený považují za zcela ztracený, který by šel věnovat daleko užitečnější věcem.

Podle mne existují zhruba dva typy mužů, kteří chodí do hospody. Jeden z nich žije doma sám, nemá si s kým promluvit, a tak se tam jde

vypovídat, rád si k někomu přisedne, nejlépe k také samotnému, a nezavře pusou. Druhý zase žije v domácnosti plné lidí a jde za tichem, vybírá si prázdný stůl a snaží se buď v klidu meditovat, anebo naopak nemyslet vůbec na nic. Na mrtvici je, když tyto dva typy narazí na sebe, pak to je masakr. Chodí se i v různou denní dobu. Například muži, kteří jsou již v penzi a jejichž manželky ještě pracují, s oblibou navštěvují tato zařízení dopoledne, aby z nich alkohol vyprchal a večer mohli ze sebe doma dělat hodného manžela.

Mariáš byl dříve i krokem k určitému společenskému uznání, například hrát jej s farářem nebo velkým statkářem kdysi ve vesnické hierarchii něco znamenalo. Mnozí po tom toužili, a většinou i marně usilovali.

Později například byl velkým mariášníkem první tajemník ústředního výboru Komunistické strany Československa a prezident republiky Antonín Novotný. Říkalo se, že za jeho vlády bylo důležitým kritériem skutečného vlivu to, zda někdo patřil, nebo nepatřil do úzké party, která s ním hrávala mariáš. Před jeho rekreačním domem stál obrovský pivovarský sud, v něm židle a stůl. A právě tam po nedělích se svými kamarády hrál tuto hru. Krajský tajemník strany, který tam hrál, mohl mít někdy daleko větší vliv než třeba výše postavený tajemník ústředního výboru, který tam nehrál. I někteří tam hrající zdánlivě řadoví a bezvýznamní straničtí aparátníci tak mohli získat značný vliv. Sám Novotný se k nim údajně choval velmi vstřícně. Platilo totiž, že u stranického aparátu samotného zdaleka nebyla vždy rozhodující formální hierarchie jednotlivců. O některých soudruzích se tradovalo, že když s nimi

mluvíš, je to, jako bys mluvil v Moskvě. Vědět, kteří to jsou, se považovalo pro praktický stranický život za důležitější než mít doktorát na Vysoké škole politické.

Význam mariáše z hlediska styků a vlivu byl samozřejmě významný i na nižších úrovních než na prezidentské. Například důležití byli i ti, co hráli mariáš s ředitelem. Ale to platilo třeba i pro kulturu. Je známo, že slavní kapelníci doprovázející ještě slavnější zpěváky hrávali mariáš s vlivnými stranickými funkcionáři, aby dosáhli optimálních podmínek pro svůj rozvoj.

A ten mariáš vůbec není tak blbá hra, jak by se dnes snad na první pohled mohlo znát. Může nás i leccos naučit do života. Při hře každý dostane nějaké karty, někdo lepší, jiný horší. Někdo je tedy ve výhodě, jiný v nevýhodě, tak je tomu i v životě. Prostě spravedlnost neexistuje, všichni nemohou mít jen dobré karty. Je ale důležité naučit se hrát s tím, co mám, a ne pouze čekat na další hru. Kdoví, jaké karty pak dostanu. Podívat se, co mi bylo rozdáno, a přičinit se, abych uhrál, co se dá. Dohrát svoji hru k vítězství právě s tím, co držím v ruce. Vždyť každý člověk se může v životě cítit dobře nezávisle na tom, co dostal do začátku hry. Jenom je zapotřebí si to uvědomit a nevzdávat se. Chceš-li vyhrát, musíš někdy zariskovat, podobně je to jistě i v životě. A na druhé straně, je-li prohra nevyhnutelná, přiznat to, složit karty a pustit se do hry nové, která povede k pozdějšímu vítězství. Mariáš je hra, ale vždyť život je také hra, nesmíme jej proto brát příliš vážně. Kromě toho je důležité, že u něj dochází k propojení s ostatními jednotlivci, učí hledat a nalézat spojence, spoluhráče a rovněž vidět nepřítele. Vyžaduje i soustředění na přítomný okamžik,

přítom však i na rychlé přepnutí na nevyhnutelnou konverzaci a pak zase zpět. Pro výhru je třeba přemýšlet a konat. Bez činnosti není vítězství.

I já se občas setkával v hospodě s partou mladých lidí hrajících s velkou chutí mariáš. To bylo dost neobvyklé, protože ten byl spíše zábavou starších generací, zatímco mladí raději dávali přednost dámské společnosti nebo práci a kariéře. Ale bylo tomu tak, asi to byli přátelé a v hospodě si vyměňovali názory na život. Byli čtyři a já byl pátý. Oni hráli a já se jen díval a poslouchal a časem i zaskakoval, když někdo byl nemocen nebo mimo. A někdy třeba jen na pár chvil, když některý z hráčů musel na toaletu. Scházeli se tak od studentských let až do důchodového věku. Já byl o něco starší než oni, a tak někdy s úsměvem, ale někdy i se vztekem jsem poslouchal jejich názory, které se během těch let měnily, občas i dost radikálně. Asi to bylo dáno přibývajícím věkem. Jiné je to pravděpodobně, když je člověk mladý a svobodný, jiné, když je starší a musí živit rodinu, a jiné zase, je-li v důchodu, když nemá, anebo má životní zkušenosti, je-li politickým systémem demokracie, nebo totalita. Ale o tom až dále.

Potkávali jsme se od druhé poloviny šedesátých let v takové knajpě, jakým se tehdy říkalo restaurace 4. cenové skupiny. I když o restauraci tady asi moc nešlo, protože k jídlu tam byl tak akorát salám, sýr, utopenec a podobné pochutiny. Dnes takové hospody snad už vůbec nejsou, možná někde na vesnici. Nahradily je různá KFC, McDonaldy, čínské a vietnamské restaurace. Pivo tam ale na rozdíl od těchto zařízení bylo velmi dobré a také dost laciné. Dnes je rozdíl mezi cenou piva točeného a lahvového někdy až čtyřnásobný. Tehdy

točené stálo stejně jako lahvové. A protože točené, jak mi asi všichni pivaři potvrdí, je u nás mnohem chutnější než lahvové, říkám u nás, protože v některých exotických zemích je tomu často naopak, tak se chodilo se džbánem pro pivo do nejbližší restaurace, což dneska snad vůbec neexistuje. Děti tak měly možnost trochu upíjet, ale jen málo, aby to rodiče nepoznali.

Rovněž cigarety byly velmi levné. V tom měli tehdy naši studenti výhodu oproti studentům v západních zemích, kde byly naopak dost drahé, a mladí si tam proto museli kupovat tabák a cigarety kroutit, a tak našim trochu záviděli. A náš student byl naopak rád, že když vyjel na Západ, neměl sice žádné peníze, ale vezl si cigarety s sebou, takže aspoň je mohl nabídnout, a tím si užívat jakéhosi ocenění a vděčnosti. V hospodách se vesele kouřilo. A jestliže se později tvrdilo, že nekouřit je normální, tak tehdy bylo normální kouřit. Byla to doba snad ovlivněná válkou a poválečným vývojem a určitě i filmy, kde nebylo možné představit si hrdinu bez zapálené cigarety. Kouřili prakticky všichni jak doma, tak na pracovišti i na schůzích včetně mládežnických. Na rozdíl od některých jiných zemí se u nás ale nekouřilo například v kinech.

No a k jídlu, když jste nechtěli jít na večeři do menzy za 2,60 Kč a něco si připlatili, jste si mohli dát tatarský biftek anebo asi o dvě koruny dražší pravý anglický biftek, a když jste chtěli ušetřit nějakou tu korunu, tak pravý uherák a k tomu panáka originální ruské vodky, případně si vychutnat pravý kubánský doutník. Ovšem z těch doutníků mohlo být špatně, vzpomínám si, že jako dítě jsem spolu s kamarády tento silný doutník vyšlukoval a bylo mi opravdu moc zle.

No, kdybychom věděli, kolik budou jednou stát, tak bychom si jich dali i přes zdravotní problémy možná víc.

Skupinu mariášníků tvořili Josef, Jiří, Vláďa a Olda. Mariáš lze podle potřeby hrát v různém počtu hráčů. Když jsem byl dítě a nepřišli kamarádi, hráli jsme ve dvou tak zvaný lízaný mariáš. No, moc velká zábava to nebyla. Karel Poláček o něm napsal, že je dobrý pro staré manžele v důchodu nebo pro odsouzence, jenž tráví poslední noc před popravou se svým dozorcem. Na jedné straně je to trefné, na druhé straně já bych poslední noc trávil asi jinak, ale kdož ví. A mariáš ve čtyřech mně ani zmiňované partě nepřirostl k srdci. Je založen spíše na náhodě a karbaníci o něm s určitým pohrdáním říkají, že ho s úspěchem je možné provozovat ve vlaku pro zkrácení cesty. Zbývá tedy mariáš pro tři, který má variantu volenou, nebo licitovanou. My jsme si vybrali volený mariáš, i když zarytí karbaníci a milovníci mariáše zpravidla preferují ten licitovaný a o voleném říkají, že je nudný, protože při něm nelze hru výrazněji ovlivnit. Někde jsem četl, že to je jako zbavit rozkvetlý košatý strom celé koruny a ponechat jen holý peň. A že hráči byli čtyři, to vůbec nevadilo, protože se s oblibou hraje ve třech s tím, že jeden hráč vždy pauzuje, a tak si na chvíli oddechne.

Josef byl synem generála socialistické armády a lásku k vojně zdědil po svém otci. Jméno Josef dostal po Josefu Stalinovi. Bylo to jistě ovlivněno tím, že se narodil těsně po skončení války v době celkové euforie. Dnes se nám to může zdát absurdní. Stalin je obvykle považován za negativní postavu, za zločince, ale v poválečné době tomu bylo jinak. Hovořilo se o něm jako o géniovi, velkém vůdci,

vojevůdci a inspirátorovi. O pokračovateli Marxe, vůdci Velké říjnové socialistické revoluce, zakladateli prvního socialistického státu na světě, vítězi nad fašismem ve druhé světové válce. O osvoboditeli naší vlasti a nejlepším příteli našeho lidu, zachránce našich národů před vyhubením, člověku, který nám přinesl samostatnost a svobodu. Atmosféře té doby odpovídala i stavba Stalinova pomníku v Praze na Letné, který byl největším skupinovým sousoším v Evropě a údajně největším Stalinovým pomníkem na světě. Šlo o nejdražší a možná také nejbizarnější sousoší v Evropě. S výstavbou se začalo v roce 1949, ale vlastní práce začaly až v roce 1952. Sousoší měřilo patnáct a půl metru do výšky, dvanáct metrů na šířku a dvacet dva metrů na délku a bylo dokončeno a slavnostně odhaleno v roce 1955. Do základů byly podobně jako při stavbě Národního divadla dovezeny kameny ze všech krajů a z historicky důležitých míst, jako například z Ležáků, z baziliky ve Velehradu nebo z Řípu. Okolo pomníku jsme chodili na fotbal na Letnou až do roku 1962, kdy byl zbourán. Architektem návrhu byl Jiří Štursa, který před válkou pracoval také na projektu pomníku T. G. Masaryka v témže místě. V této souvislosti je třeba podotknout, že historie stavby nějakého pomníku na Letenské pláni má starou tradici. Už za rakouské monarchie se pražští měšťané zabývali myšlenkou postavit tam sochu starého mocnáře. Za první republiky probíhala soutěž na pomník prezidenta Masaryka. Za druhé republiky se hovořilo o Letné jako o vhodném místě pro pomník Háchův. Zdá se, že snahy o stavění pomníků státníků a politiků jsou u nás dosti rozšířené.

Řada mužů chce být už od časného mládí něčím konkrétním. Josef toužil být vojákem anebo vojenským historikem. K Vánocům si přál cínové vojáčky a jeho nejoblíbenější hračky byly tanky a nejrůznější letadla, hlavně bombardéry. Rád se také oblékal do vojenského stejnokroje a pochodoval v něm po bytě, a obzvláště pak někde na zahradě, kde k tomu měl větší prostor. Volné chvíle trávil i četbou historických knih o různých bitvách. A snažil se i některé velké bitvy si doma přehrávat. Josefova výchova byla přísná zejména ze strany otce, který jej vedl ke kázni a poslušnosti. Ač měl armádu a vojenství rád a obdivoval svého otce i strýce, který byl také voják, Josef inklinoval spíše k historii, ale samozřejmě vojenské. Byl zvyklý poslouchat, a tak na otcův rozkaz šel do armády. Ale myslím, že se mu tím splnil životní sen, absolvoval střední vojenskou školu v Nitře a potom nastoupil k vojenskému útvaru v Písku. Pokud neměl službu, odjížděl v pátek do Prahy a do Písku se vracel až v pondělí ráno.

Jeho otec bojoval na východní frontě a prošel z Buzuluku až do Prahy. Strýc byl za války v RAF, což byly známé Royal Air Force, tedy královské vojenské letectvo, součást britských ozbrojených sil. Vojenský naturel tak byl už v rodině. S ohledem na jejich válečná angažmá měl otec nastoupeno k solidní kariéře, zatímco strýc se potýkal s potížemi. Po reorganizaci armády v roce 1947 byly sníženy stavy a řada jednotek zanikla. Po únoru 1948 byla nucena odejít z armády více než polovina důstojníků, začalo docházet i k perzekucím vojáků. Armáda v roce 1950 prošla zásadní reorganizací podle sovětského vzoru. Tak i strýc odešel z armády a živil se porůznu.

„Ty to máš fajn,“ říkali jsme Josefovi. „Ty máš podporu, když tvůj otec bojoval v Sovětském svazu.“

Josef však oponoval: „Může se zdát, že být vojákem na východní frontě, v Sovětském svazu, tedy spřátelené zemi, přináší určitou výhodu. Ale nemusí. Ti, co tam nebyli, nebo třeba spolupracovali s Němci, se proti vám mohou spiknout, tu svou nevýhodu nemohou připustit. To je jako když je někdo chytřej, tak se proti němu všechny blbci spojej a on musí tajit, že je chytřej, a naopak dávat těm blbcům najevo, že voni jsou chytřejší. Říkalo se o Chruščovovi, že aby přežil za Stalina, musel ze sebe dělat blbce, a ještě tancovat kozáčka. No ale pak to Stalinovi vrátil i s úroky. Tady máte poučení, až nastoupíte do zaměstnání. Nesmíte ukazovat, že jste moc chytrý, to byste si vytvořili hodně nepřátel. Dělejte ze sebe blbce, to vás budou všichni milovat. Do posudku vám napíšu V kolektivu je oblíben. Nesmíte to ale samozřejmě přehánět. Když s něčím chytrým přijdete, tak projeďte skromnost, případně zdůrazněte, že na tom má podíl kolektiv nebo šéf a podobně. Hlavně šéfům nesmíte dávat najevo, že jste chytřejší než oni, neškodí občas předstírat, že je obdivujete a že jsou geniální.“

Rovněž Jiří měl od dětství životní sen vykonávat určitou profesi, v jeho případě to bylo stát se železničářem. Jeho největším zážitkem z dětství bylo rozbalení krabice s vánočním dárkem, kde byly koleje a vláček. To ho naprosto fascinovalo. Od té doby nechtěl dělat nic jiného. Uchvacovala ho jízda vlakem, v době jeho dětství se z komínu lokomotiv kouřilo a lítal nepřeberný mrak jisker, což bylo zajímavé zejména za noční jízdy. Dříve ve stanicích přibíhali k vlakům prodavači a nabízeli cestujícím do okýnek pivo a limonády, párky

anebo i sladkosti. S oblibou je pozoroval a těšil se, že mu třeba rodiče něco koupí. Dříve šlo z oken pozorovat přírodu, rád si sedal po směru jízdy, aby se mohl v případě něčeho krásného nebo zajímavého otočit. Dnes se kouká do hnusných plotů, hrůza, a kolik peněz musely stát! V kupé se dalo konverzovat a seznamovat se a také se to dělalo. Televize a internet tehdy nebyly, a tak se Jiří moc těšil na příběhy, které vyprávěly starší dámy a které měly někdy nádech tajemna a nadpřirozených skutků. Nebo si mohl povídat s holčičkami. Kuřák v kuřáckém oddělení mohl v pohodě kouřit. A na delších tratích byly super jídelní vozy, kde šlo dát si v klidu pít a pozorovat okolní krajinu. Později, když jako student i už jako pracující šel ze setmělých hospod, které v těch dobách zavíraly poměrně brzo, a měl ještě chuť na pivo, s oblibou navštěvoval třetí nástupiště na hlavním nádraží, kde se ve stánku čepovalo do velmi pozdních hodin. S Josefem ho spojovala láska k uniformám.

Jiří byl o něco starší než ostatní mariášníci, a tak už měl ukončenou Vysokou školu dopravní. Během studia trávil prázdniny brigádou, která spočívala v tom, že vypomáhal jako mašinfíra. Miloval řídit uhánějící lokomotivu a přitom pozorovat okolní krajinu. Nejrady by to dělal celý život, ale rodiče na něj silně tlačili, aby si udělal vysokou školu, a pak že si může jezdit, jak bude chtít. Po promoci nastoupil na jedno pražské nádraží do depa, kde opravoval lokomotivy.

Vláďa a Olda v té době ještě studovali. To bylo tehdy moc fajn, protože svoboda ve společnosti koncem šedesátých let pronikla i do vysokého školství, přednášky byly nepovinné a prakticky i semináře. V menzách bylo dobré a laciné jídlo. Byly obrovské možnosti

cestování. Na rozdíl od dvou předchozích mariášníků neměli od dětství vyhraněné zaměření na nějakou profesi.

Vláďa v podstatě šel ve šlépějích svého otce, chtěl se stát strojařem. Tady byla možná určitá analogie s Josefem, ale u Vládi to byla spíše jen náhoda a hrála tady jistě určitou roli i poloha fabriky blízko jeho mimopražského bydliště, kde byl rovněž zaměstnán jeho otec.

Zájem o strojírenství nejen u něj, ale také u jiných studentů byl bezesporu vyvolán i velkým rozvojem tohoto odvětví. Fungovala tady řada hutních, strojírenských, chemických, potravinářských podniků a továren. Vyráběly se kvalitní chemické výrobky, investiční celky, zařízení pro vodní a jaderné elektrárny, zbraně, nákladní automobily, letadla, říční lodi a televizory. Byly tu silné státní podniky jako Škoda, ČKD, Tatra, Jawa a mnoho dalších, které byly na dobré technické úrovni s řadou patentů a velkým exportem. Industrializovaly se i oblasti dříve převážně agrární. Mladí lidé tak měli široké možnosti jistě zajímavého uplatnění.

Olda byl také studentem technické vysoké školy, ale se zaměřením na hutnictví. Předtím se vyučil v nějakém oboru hutnictví a slévárenství, který zakončil maturitou. Toto odvětví rovněž mělo konjunkturu. Byly vybudovány a zrekonstruovány Vítkovické železárny, vznikla ostravská Nová huť a hutní kombinát v Košicích. Zavedly se zcela nové typy výroby niklu a hliníku. Atraktivní zaměstnání šlo zajisté najít i zde, Oldu to však spíše táhlo k politice. Pocházel odkudsi z Moravy, a to se někdy projevovalo i v jeho řeči. Josefovi říkal Pepe, Jiřímu Jirke a Vládovi Vlade. Oni to brali s humorem a jemu zase na oplátku někdy říkali Olde.

K hlavním tématům jejich mariášových rozhovorů patřily (a v šedesátých letech to snad ani jinak nešlo) ženy a politika. Jiří byl už ženatý, oženil se při studiu se studentkou vedlejší fakulty. Olda měl vážnou známost se spolužačkou. Jen Josef a Vláďa byli bez trvalejší známosti.

V šedesátých letech v rámci celkového uvolnění jako by se i ženy stávaly krásnější. Postupně sem začaly pronikat zahraniční módní časopisy, čehož ty šikovné dokázaly využít ke zhotovení slušivého oblečení. Přišla sem i do té doby nevídaná móda minisukní, což muži považovali za něco úžasného, dříve skryté horní části dámských nohou najednou zazářily v plné kráse.

A jako by sexuální uvolnění ve světě v té době dolehlo i na naše ženy. AIDS tehdy ještě neexistovala, syfilis podle statistik snad úplně vymizela, asi to bylo ovlivněno určitým uzavřením hranic a potlačením prostituce. Tak pokud někdo neměl zcela výjimečnou smůlu, mohl přijít při nejhorším akorát ke kapavce. Existovala i liberální potratová politika. Mariášníci o některých spolužačkách tvrdili, že se o nich říká, že si i přivydělávají stykem s cizinci. Nevěděli, jestli to je pravda, ale prý je nijak zvlášť nezaujaly a asi by jim nic nezaplatili. Možná že mohly být zajímavé pro dost starší ročníky.

V Praze se dokonce objevil striptýz, to bylo něco, co tady snad nikdy nebylo a o čem se dalo dočíst pouze v novinách, že existuje v prohnilém kapitalismu. Pro studenty byl i určitým symbolem rozšiřujících se svobod. Byl provozován ve Vodičkově ulici U Nováků a jmenoval se Krása bez závoje. Vypravili se na něj Vláďa

a Olda, stalo se to po nějaké velmi náročné zkoušce, kdy oslavy byly tak mohutné, že když ke striptýzu konečně v půl jedné ráno došlo, mezitím se jim podařilo usnout a vystoupení zaspat. Josef a Jiří se jim potom ještě dlouho smáli.

Olda se mohl alespoň utěšovat, že předtím viděli striptýz v Paříži. V dobách politického uvolnění měli Francouzi vždy zájem o lidi z východní Evropy za účelem získání určitého vlivu v těchto zemích. Tak tomu bylo i v šedesátých letech, kdy různá francouzská ministerstva včetně ministerstva školství pořádala ve Francii některé zajímavé akce. Olda to později líčil: „Vyzvali nás, ať řekneme, co chceme vidět. Čekali Louvre, Orsay a podobně. Ale my řekli, že striptýz. To Francouze hrozně pohoršilo, mysleli si, jedou do Paříže za naše peníze a chtějí vidět striptýz, to snad není možný. Měli jsme tam hrozně nabitý program, ale jednou tam byl přeci jen volný večer. Využili jsme toho a šli na striptýz sami. Nikdo jsme neuměli francouzsky kromě jednoho, ale ten dost bídne. Na Pigalle jsme viděli vstup za 1,5 franku, což bylo skoro zadarmo. Kousek dál už to bylo za 5 franků, říkali jsme si, tam asi budou mít hezčí ženský, tak si připlatíme, a nadšeně jsme vstoupili. Uvnitř to vypadalo na nějaký trochu luxusnější podnik. Byli jsme tam jediní návštěvníci, a tak nás posadili asi půl metru od pódia, abychom měli opravdu pěkný výhled. Pak jsme si ovšem museli něco objednat. Nechali jsme to na toho, co znal alespoň pár slov francouzsky. Chtěli jsme víno, ale to nebylo. Snad proto, že bylo laciné, jako u nás se někde nepodávalo pivo. Vždyť i v pařížské menze byl víno zdarma v ceně oběda. Nabídli nám nějaké šampaňské, lahev stála 120 franků, což bylo asi 1000 korun,